

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ и све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т З А П О Л И Т И К У И К Љ И Ж Е В Н О С Т .

Претплате шаље се у плаћеним писмима непосредно администратору „Гласа Црногорца“ на Петинју, а може се и картом уплатом на пошту у Котор. Дописи шаљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузима из петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже вријеме попушта се.

Цетиње, 12 новембра.

Нашније људи има свуда по истоку који туду иду, да траже себи зараде; тако их има велики дио, који живе и раде по Бугарској, како ти земљи братској и богатој, и њима су ови ретци намијењени.

Више пута стизале су нам тужбе из Бугарске на владање нашије поданика, особито обзиром на стање, које данас влада у оној књажевини. Није од потребе говорити, како су ти гласови вазда непријатни били нашиј влади, особито Његовоме Вишочанству Књазу, који је за вријеме све ово мутљавине по Балкану радио, да Црну Гору сачува у таквом положају, да буде елемент не „растварајући и разаравајући“, као што би ко желио да буде, него елемент приљубљујући и спајајући између држава балканских. А је ли се у каквоме нареду придружио који Црногорац, одма се од њега чинила читава чета, и већином црногорско име носило је одговорност за преступовна подухећа противу стања, које влада у братској нам књажевини.

С тога нека знаду сви наши људи, што теку љез себи и својима по тој земљи, да од њих захтијева отаџбина, да се владају у Бугарској, поштујући власти земаљске, као по осталијема државама, куда иду; и да ће за то бити најстрожије позвати на одговорност ушљед сваке тужбе, која би отуда стигла противу њих.

Наше је да живимо у миру са свима народима балканским, тијем више, што велике силе још располажу њиховом судбином. Ето и Србија, која је скоро у несрећни рат била повучена, тражи како ће са Бугарском боље живјети. Ми се у унутрашње ствари ниједи нећемо да пачамо, као што не би жељели, да се други у наше пачају. Особито, ми држимо, да би нам се требало најприје са другима разрачунавати, па нам остаје времена да се између себе разрачунавамо...

Л И С Т А К „Г Л А С А Ц Р Н О Г О Р Ц А .“

ДЕВЕТ ВЕСЕЛИХ ДАНА.

Успомено цетињске омадине са излета у Никшићу.

„Што је било, то ће бити: Црногорац побједити“.

П. Петровић Његовић.

(Наставак.)

V.

Свуда у наоколе владала је гробна тишина; само у гостионици брата Миље орпела се — као обично — треска и ломљава.

Омладина, као што је пјесмом и весељем лијегао, тако је пјесмом и весељем устајао.

Дозива се војвода Дојчин са Срђом Злопоглеђом, мали Радојица са будалином Талом; Петар са Павлом, Јанко са Марком.

— Је ли већ свануло, море! —

— Како не бодан! И сунце је цијелу пед отекочило над Острошким гредима.

Гдје ми је, фала Богу, она кана? —

— Ено ти је: пушта ти остала! —

— Амин за твојом главом!

Будалина Тале узео једно звонце на чактара кроз ходник и трчи од врата до врата, а вика:

— На ноге! на ноге! Упоња и ја који звоним и они ко ме чује! —

Тада ће мудри господин:

— То није коретно; по Гала-

теу... —

— Нема овдје корета из Гадите; него

ти је ово — де шужо и де абашо — по

нашки: ако нијеси глуп, мора да си упоња;

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 13 новембра.

На позив Цара Франца Јосифа, Нашљединик рускога престола, Велики Књаз Никола Александровић, враћајући се из Атине са сребрног пира грчкијех Величанства, био је један дан гост царскога двора у Бечу. Бечки и сви аустро-угарски листови пуни су били описа изванредно сјајног дочека будућег руског Цара у аустројској престолници. „Фремден блат“, познати орган Калнокијев, поздравно је најсрданије ову посјету рускога Престолонашљединика.

Вриједно је сада чути, како се руски листови озивљу томе дочеку. „Н. Времија“, говорећи о поздраву органа министарства иностранијех дјела, који је дао топ свој осталој штампи, вели, да нишане јачи утисак у Русији учинити, да није ништа споминио тројни савез, увијеравајући, да му је сврха само мир. Гроф Калноки, — поставља руски лист — знаде врло добро, да томе увијеравању неће нико вјеровати ни у Русији ни у осталој Јевропи. Што орган грофа Калнокија сасвијем основано тврди, то је, да ова посјета пружа доказ пријатељских односа петроградског и бечког двора. Ови су односи вазда постојали, и у Русији се вазда у њима гледало драгоцјено јамство могућности промјене на боље у међусобнијем односима двије царевине. Него се, на жалост, не зна, колико може утиљивати аустројски двор на бечку инострану политику. Гроф Калноки као да хоће у свом листу, да даде знати, да Аустро-Угарска жели данас, да успостави пријатељске односе са вјржавама, које су изван тројнога савеза, којој се промјени ми у Русији можемо радovati; али мислимо, да ту ошћу ток јевропских догађаја игра вишу улогу, него ли намјера бечке владе. Дошао је вријеме, када факти јаче него ли симпатије или антипатије аустројских дипломата стварају могућност више

пријатељских односа између Беча и Петрограда, по оној француској пословици: пужда чини врлину... Цар Франц Јосиф има нов доказ готовости руског двора, да се поврати на одавна прекинуте, кривцом бечке дипломатије, срданне односе. Од графа Калнокија ће зависити све остало, и он треба да не губи никада из вида, да прекрено мирољубива Русија није нимало расположена, да подржава пријатељске односе са Аустро-Угарском цијеном равнодушности према свему, што може бити резултатом данашњег ненормалног положаја ствари на балканском полуострву. Тако „Н. Времија“.

А „Варшавски Дневник“ још се јасније озивље. Ово је трећа посјета на броју, а аустројска политика остаје све пета. Аустроја је спутана за руке и за ноге са Њемачком, и она не може друкчије. Од како су је истиснули из састава њемачког савеза и управили је на словенски исток, јамством да ће је штитити на томе правцу, она ваља да се тога правца држи, иначе би престала бити великом државом. Јер да остане великом државом Аустроја мора: или повратити себи свој пређашњи положај у Њемачкој, о чему се већ послије год. 1871 не може ни мислити; или да тежи, да потчини балканску славенштину. За то Аустроја не може да излази из „дуге мира“. Она би могла покидати своје свезе са Њемачком само када би у будућем рату „на два фронта“ Њемци били побједени у двије-три главне битке, те би се виђело, да је ратна срећа оставила Њемачку. Тада Аустроја неће ни часа мислити, да ухвати своју савезницу за грло и са осталијем противницима Њемачке да је добије до потпуног издицања. И то ће бити за Аустро-Угарску јединствени исход, као неопходни логички акт самосахрањења, јер ће ту настати грозна алтернатива: или остати ако ће и штогод, или сасвијем и за вазда изчезнути са политичке карте Јевропе.

мачка! — дода господин савјетник и на-
лије наоколо пуно чапје.

Писмо и Бојовићу поздрависмо.

Вођа је сједио у чеду тризезе. Здрав као челик, а расположен и јутрос као вазда, замешао је и он шапу приваћајући се и — авизавајући се.

— Гдје је он де абашо? — ушитаће, а у исти час створи се уз њега господин савјетник.

— Да ну ти де абашо сједи мало овдје де шужо. Дозрио си за савјетника по начелу једног владара, који је у савјет примао само холаве људе; а и ти си ето такви: још мало па ти не ће холаве млаке на глави остати! —

— Он је поглав, а не холав! — на-
паша се будалина Тале.

— Де шужо и де абашо — било поглав или холав добро је; барем знам да нијесам мишљетеазма...; јербо је само њему глава вазда пуна косе као то тебе — доскочи му господин савјетник.

— Видите ли: како не зна одговори-
ти наш де шужо и де абашо! Ја сам имао разлог предложити га за савјетника и молих друштво, да усвоји... Сједите, господине савјетнице, па нам прочитајте, шта сте синоћ у дневник записали! —

— рече вођа и учини му мјесто до себо.

— Ако чујемо, да ишје изговорим уз
ријеч де шужо и де абашо, ја ћу ти први разбити главу чапјом! — предупреди га мали Радојица.

Господин савјетник мало протрне; али се брзо прибере, устане на ноге, извади из џепа њеке хартије и отпочне:

„Дакле де шужо...“

Вођа га повуче за лето од гуња; господин савјетник присјети се, па погледа на малог Радојицу; кад ошаз да овај равнодушно чека наставак, поправише се и дочети:

Промјена министарства угарскога различито се тумачи. Одоггор се наводи узрок паду Санајијевог министарства прквено-државно питање, које Угарској од назад које године доноси главобоље. Питање то тиче се вјероисповједи дјеце из мјешовитијех бракова, а како је Угарска прави мозајик не само од разнијех народности, него и од разнијех вјероисповједи састављен, то питање постаје врло озбиљно. До сада по закону дјеца су по сполу слиједила вјеру својих родитеља: жепска материну вјеру, а мушка очину. Но то није задовољавало, и родило се питање, како да се правичније тај закон измјени и врши. И чула се мисао, да се за све вјероисповједи уведу обвезни грађански брак; те се сада вели, да је ово питање оборило Санајију.

Напротив други тврде, да је то био само изговор, а да су други узроци. Под владом Санајијевог Кошута је био изабран ту скоро за почасног грађанина будапештанског. Одма за тим дошла је афера Хентијева споменника. Ми смо већ казали, како је влада морала одложити до бољијех времена открити споменника ховендима у Будиму, падшим у борби за независност Угарске, за то што се у мађарском парламенту подигла бура противу програма те свечаности, јер су по њему ховенди морали положити вијенац на споменник Хентијевог, који је погинуо борећи се на челу царске војске противу ховенда, и чиј споменник одавна једва трпе Мађари у својој престолници. И тада се виђело, да Санаји није имао довољно паслона у парламенту и народу, кад се није усудило да изведе свој програм, да даде задовољштину владајућој кући и заједничкој војсци, и с тога је морао панути.

Ко има право, то јест, који су узроци овој промјени угарске владе, виђеће се по раду новог министарства, ком је на челу др. Векерле, досадашњи министар финансија а уз

„Намјерам сам описати величанствени положај, на коме се налази дивни град; хватам за то перо у руке, с намјером да вам насликам красну Никшићку околину са њеним тврдим Оногостом: да вам у првој боји представим она неприједна поља и зелене адуге, високе планине, благе хумке и падине; бијеле куле и чардаке, широке улице и сокаке...“

— Да чујемо већ тај опис! — рећи ће мали Радојица, који не трпи предговоре.

— Да видимо ту слику! — додаће Срђа Злопоглеђа, који воли више дјела него ријечи.

— Де шужо... — хтједне господин савјетник да настави; вођа га на то опет повуче за гуњину, а он се опет присјети па настави:

„Намјерам сам потанко истакнути и нагласити овдје све оне лијене упечатке, које душа прими у овоме божанственом предјелу; они дивни народ разного пола и времена, који те заноси својим чојством и јунаштвом: изнијети на видјело сва она лијена својства душе и срца, која ресе и пачињају Херцеговца, која...“

— Бре хоћеш ли почети већ једном вежгало један? — устане мали Радојица.

— Брбљавац! —

— Трлица! —

— Де шужо и де абашо! — хтједне да настави господин савјетник, али једва имаде када зачути се под трпезом, да сачува главу од малог Радојице, који га зајета не нишане преварити за оно његово де шужо и де абашо, него га глати чапјом.

Кад је господин савјетник сјекнуо, да се сакрије и уклони злонамјерној чапји малог Радојице, бацно је биљешке по столу, а оне се размистиле тамо амо, па

њего министар а latere Луј Тиса, калвин, који одиста пеће се много бри-
нути да задовољи католичко свештен-
ство.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Загребачка „Слобода“, социјално-
демократско гласило, доноси овај чла-
нак о кармовској ствари, која толико
још занима журналистику, те га до-
носимо да се и друга страна чује:

На југу Француске има градић Кармо,
који је год. 1886 бројио неких 7200 сте-
новника. За њега велики свијет мало је
иоли ништа знао, но у новије вријеме до-
годило се у њем нешто, што је подигло
толику буру не само у читавој Францу-
ској већ и другдје, да су брзојави сваки
даном извјештавали читавом свијету, што
се у њем догађа. Чујмо, што је био узрок
тој узбуђености и што се тамо догодило!

Кармо је град, који обстоји од облик-
њего великог рудника каменог угљена и
творнице стакла. Становници су му по том
у великом броју радници, како је пак у
Француској уведено за опћински избор
опће право гласа, то су радници — ста-
новници Кармоа — употребили то своје
право, те су изабрали такво опћинско за-
ступство, за које су знали, да ће своје
дужности вршити. Будућ су пак кадри
правни интерес народа заступати једино
социјалисти, то су они наравно као при-
стане интернационалне социјалне демо-
кратије изабрали социјал демократе у град-
ско заступство. Ако и јест то нешто посве
наравно, гдје је радништво свијесно своје
моћи и дужности, није то наравно за оне,
који су их, како се радо набацују, — хра-
нили. Дионичари поменутог рудника
били су од памћења господари у градеком
заступству Кармоа, а тај свој положај
употребљавали су они изданично, дакако у
нади, да ће увјек тако, као што су госпо-
дарили у руднику над својим радницима
моћи господарити над њима и као станов-
ницима. Но да сваки штап има два краја
увидели су то и радници, па дошли до
увјерења, да су они у којих је дебији
крај, и да они могу избором одлучити и
своје наринуте господаре збациити, што су
они, како смо већ рекли и учинили, иза-
брав своје једномисленике у опћинско
вијеће. Странка дионичара није могла на
то заборавити, па је чекала само згоду,
да свој јад даде осјетити онима, који су
их побједили.

Прилика им се лако пружила. Иза-
брали на име социјалистички градски за-
ступници изабрали су наравно између себе
једнога за градског начелника, а тај један
био је радник и то рудар у руднику
каменог угљена — друг Калвињак. Како у
Француској неприма градски начелник за
своју службу никакве плаће, морао је
Калвињак, будућ сам нема капитала, — да
наме од рада других живи, и даље посло-
вати у руднику, да заслужи за издржавање,
будући су га ипак начелничке дужности
звале, да и њих душевно врши, то је био
присиљен радити у року од 6 дана само
четири, а два употребити у „службеном
начелничком послу“.

Их поједини из друштва разумео и стао
прегледати.

— Ето ти сада твојега господина
савјетника, вођо, о! — рећи ће један.

— Нека му баци коју коет! — до-
даће други.

— Метни пасју ногу на трпезу, а она
неће него под трпезом, гдје јој је мјесто!
Ја би да га се оставим а, ако који види
што у тијема биљешкама нише, нека про-
чита! — рече војвода Дојчин.

— Ови се биљети не разумију! —
примјетити један.

— У њих нема ништа осим памјере
и хватања пера у руке! — дода други.

— Свакоја друга ријеч: „де шужо и
де абашо“!

— Пошао бестигја, да поправи што
смо му написали и предали; па тамо све
изврнуо и наказао! —

— Хула! —

— Пожмов! —

— Потрпожњак! —

— Костојед! —

— Мрав! —

— Миш! —

— Бррррр! —

Докле смо ми господина савјетника
тако самарили, докле се он полако извукао
испод трпезе и кришом зашао на врата, па
стао на прагу. Ујверен и осигуран, да му
већ не може нико ништа; а наредан, да
утече, ако се ко заждне на њега почеће
оточе сасвијем равнодушно као да ништа
није било:

— Де шужо и де абашо и то је
истина: на кога су мнози, на тога су рози.
Али ја вам кажем, а ви примите к срцу
мој савјет: ко се усуче првоме огњу, тај
може и учинити нешто и сачувати се вје-
што. Де шужо и де абашо: боља је и
коет на траву, него чапа у главу. Није
сваки потрпожњак, ко не еједи за трпезом.

Дионичари подухећа, у којему је Кал-
вињак пословао, чекали су, како смо већ
рекли, само на згоду, да се освете радни-
цима на свом раду. Згода им се пружила
и они ју употребе, те су ставили начел-
нику Калвињаку на избор: или попустити
начелништво те радити кроз цијели рок или
да остане начелник а у том случају одка-
зати му посао. Калвињак, свијестан своје
дужности, остао је и надаље начелник, а
дионичари наравно, којима је пуна мошња,
отпустили га из посла, узпркос томе, што
је у истом руднику отац његов изгубио
живот, рад чега му је друштво обећало,
држати га до смрти у послу.

Тим одуством, који је био наравно
само излика за освету поради рада у из-
борима, бацили су они свему радништву
рукавицу, навјештајући му рат, други ри-
јечима хтјели су застрашити радништво.

Но батина, коју су они подигли на
радништво, пала је на њих. Радништво
подигло је добачену рукавицу, изјавило се
сложним са својим начелником и обуставили
сви до једнога посао, тражећи, да се Кал-
вињак безодвадно натраг у посао прими.
Радништво изразило се пуним правом, да
се ту перади о Калвињаку, јер он може
и гдје друго хлеба паћи, већ се ту ради
о опћем праву гласа, а отишет Калвињака,
који само своју дужност врши, тај је от-
пуст атентат на своје право гласа.

Настала је борба, капитал најве-
стио је раду рат. Капиталисти цијеле
Француске били су сложни, али рад —
радништво — читаве Француске и оно је
било сложено. Обустава рада у Кармоу,
била је бакла, која је прцала искрама по
свој Француској. Радништво читаво Фран-
цуске изјавило се сложним са својом бра-
ћом у Кармоу а како није доста само
празна изјава слоге, то је оно ријечи своје
покријепило изданичним знаком — новцем.

Сва стручњачка удружења шиљала су
потпоре, а стручњачко удружење рудара
оно је расписало на чланове порез за
штрајкујуће. Но не само радништво, већ
и градска заступства вотирали су своје.
Тако је онет и сама комуна Париза, па
предлог друга Ваиланта, дала 10.000 фран-
ка. Крај такве слоге била је наравно
и побједа сигурна. Штрајк трајао је пуних
6 неђеља, а кроз све то вријеме није по-
пустила снага радништва, већ је постајала
сваким даном већа. Дионичари нехтедоше
попустити ни педла, радништво ал ни
власа, одношаји су по том даномце по-
стали напетости. У то би отворен парла-
мент и он одма у првој сједници уреди
ствар тако, да је размирица потпала обра-
ничком суду.

Дионичари подвргоше се закључку
парламента и предложине министра пред-
сједника Лоубета судцем, који то прими,
а тиме је био и морално радништву на-
тишњен. Радници истакали су своје захтјеве,
да се Калвињак натраг прими, а уа то и
сви, који су сложни обуставили рад. Исто
тако и они, који су тражећ од равнатеља
рудника одма у почетку да се Калвиња
натраг прими, истога зоставили, те заради
тога били осуђени. Лоубет им је судио,
признао је, да је отишетом Калвиње по-
вријеђено своје право гласа, али није
судно, да се осуђени бранитељи права
гласа пуште из затвора, и натраг приме.
Но радништво није могло ни хтјело на то

Има људи који сукога хлеба са торбице на
ледици једу: а има погана и окусанника,
који еједи на свилене столице, па им се
још крива, ако им не пружите златну
кјесту сребрне ојнице. Ви сте сви добри,
али — ме не познајете; ја сам — де шужо
и де абашо — човјек!

— Чујете ли га? — рећи ће вођа.

— Сваштозналац! —

— Мудар! —

— Ваљан! —

— Човјек! —

— Јунак! —

— Див! —

— Бррррр!

И у колико би се човјек прекретно,
господин савјетник еједио је опет за сто-
лом код вође у потпуној — као што рече
мудри господин — својој реабилитаци-
ји.

Тада ће војвода Дојчин:

— И ако нијесам још ујерен о твоје
чојству и јунаштву, опет чујем и видим,
да умисли људски и осјећати и говорити.
Него нам се све нешто кријеш и умота-
ваш. Тога данас не смије бити. У слобод-
ној Приој Гоји треба слободно и мислити,
и радити и говорити. Влада нашега Го-
сподара забиљжена је епохом слободне
мисли и ријечи; шантање и договарање
иза кугуна ми не трпимо. Треба да смо
сви искрени и отворени, и да се познајемо
по правој боји. Не ћемо више онога на:
„би ће“ ни „чини ми се“; него вазда чој-
чки: „јест“ или „није“. Ко је такви, нека
буде наш међу нама; ко није — па поље
с њим, на да је најбољи филозоф и јунак.
Је ли овако, браћо Приогорци? —

— И ако си боп, ема вала здраво
збориш! — призна му Срђа Злопоглећа и
сва дружина.

На то ће вођа Томан узети ријеч и
протоговорити:

— Човјека познати хоће рећи: стар
соли с њиме похарчити. Ја сам старац
према вама, па ако ми године и не доносе
право, да имам више науке од којег од
вас, оно ми доносе — што ћете и сви
признати — да имам више искуства и по-
знања са свијетом. Вјерујте: доста сам се
у своме животу варао на људе; често
пута гдје сам уображавао себи човјека, ту
сам послје познао савршену поган; а
гдје сам себи представљао поган — по-
слије ми је испливао доста лијепи човјек.

Тешко је с нога оцијенити човјека; треба
га познати на дјелу. Том оценом и позна-
вањем ми не смијемо никада пренаглити.
Омадина је припогорца на правоме путу;
њена дијел је петина. Корачајмо ми сло-
бодно по томе путу, па — ко је човјек —
прије или послје мора се к нама придру-
жити; а за ништавце и подлаце — „што
земља мари“? —

— Ура!... живјела истина!... жи-
вјела слобода!... — зајоча гостионица
брат Милије; а да бјеше изван, шапале
то „осана“ и грмљавина из цупака попра-
тити.

— Ваљан је и узвишен предмет о
коме хоћу да говорим — устаде будалина
Тале са чашом сливнице у руди. — Из
поштовања према томе предмету, молим,
да сваки устане на ноге! —

Сви се дигоше.

— Хвала вам, браћо! — рећи ће
будалина Тале. — На моју се ријеч није
још нико с добре воље дига осим вас, и
за то вам хвала, што сте се потрудили;
сада можете ејести! —

— Вала си прави будалина! — За-
будалити не може нико као ти! — рећи
ће Срђа Злопоглећа еједвајући.

— Златиш ти! — дозодосмо и
остади тебож ијетки, што смо се залуд
дизали, па стаодосмо и ми сиједати.

пристати, а сложна воља побједила је.
Изван обраничког суда уређена је сада
ствар тако, да ће друштво дионичара бити
принуђено отпустити досадашњег равна-
теља рудоконца, а примити све осуђене,
које је уз то влада ријешила затвора,
помилував их.

И тако је побједа радничка потпуна
на свим тачкама. Радништво Француске
показало је овом згодом своју јакост, своју
свијест, своју слогу. Прије се је говорило:
у Француској нема сложних социјалиста.

— Но, та је побједа најбољи доказ! —
Грађански пак капиталисти они су том по-
бједом права добила људски тољагом а
како је тољага била тешка, знаће ју и
чути.

Јест, право је побједило силу; сила
је узакла и она сваки даном узмиче, а
Француско радништво учиниће, да ће свама
нестати. Јест побједа је и та побједа
социјал-демократије, која јасно показује,
да већ данас постоји у Француској јака
социјал-демократија.

Загребачке Народне Новине до-
носе овај чланак:

Ових је дана рекао нашем човјеку
уважени угарски државник, који мало уче-
стваје у парламентарним борбама око
данашњих акутних питања: „Колико се
мучим и размишљам, да најем важну језгру
у захтјеву за цивилним браком, за држав-
ним матицама и другим таквим захтјевима,
не могу ипак да им дам неку знаменитост,
кад их сравним са социјалним питањем,
које нам се под крајем вијека јавља свеу-
дишном подмуком тупавом, а кад што и
отвеном провалама. Ја већ тек тада
сабрао још једанпут све своје душевне
силе, што ми још преостало, те бих се
дао на рад, кад би ме парламент позвао
да вијећујем о томе, како да предустрнемо
великом социјалном преврату или да барем
ублажимо потрес, што ћемо га свакако и
ми у Угарско осјетити“.

Ове ријечи убиљесмо, јер нам се
толико јаче дојмише, што су изречене у
вријеме, кад је готово заспао био социјал-
истички покрет т. ј. у другој половини
септембра ове године. Уми муж чуо је и
тада тупаву, а доживио је с нама можда
прије него ли је очекивао нову огњену
провалу, која је ових дана из Париза
застранила читаву Јевропу.

Већи дуси редовито су и пророци.
Воатер је концем прошлог вијека у
својој књизи „Candide“ навјестио, да ће
будући француски нараштај доживјети
велике догађаје; гласовити католички пи-
сак Герес прорекао је у свом Атхашенсу
год. 1837. догађаје, што су узкомењали г.
1848. средњу Јевропу; велики француски
мислиоц Мишелет науку је год. 1869.
по више пута и доста јасно пораз Фран-
цуске, што ју је стигао након цигле једне
године. Када се је год. 1869. љети састао
међународни конгрес мира у Лаусани,
написа овај француски умиш ове ријечи:
— „Која варавла утвара за ове наше дане!“
Данас су знаци, из којих се ладу
слутити скори велики одношаји, толико
јасни, да их тек онај не види, који живи
удаљен од свијета, буди да га је животна
струја одбацила у самоћу, буди да се је

— Човјека познати хоће рећи: стар
соли с њиме похарчити. Ја сам старац
према вама, па ако ми године и не доносе
право, да имам више науке од којег од
вас, оно ми доносе — што ћете и сви
признати — да имам више искуства и по-
знања са свијетом. Вјерујте: доста сам се
у своме животу варао на људе; често
пута гдје сам уображавао себи човјека, ту
сам послје познао савршену поган; а
гдје сам себи представљао поган — по-
слије ми је испливао доста лијепи човјек.

Тешко је с нога оцијенити човјека; треба
га познати на дјелу. Том оценом и позна-
вањем ми не смијемо никада пренаглити.
Омадина је припогорца на правоме путу;
њена дијел је петина. Корачајмо ми сло-
бодно по томе путу, па — ко је човјек —
прије или послје мора се к нама придру-
жити; а за ништавце и подлаце — „што
земља мари“? —

— Ура!... живјела истина!... жи-
вјела слобода!... — зајоча гостионица
брат Милије; а да бјеше изван, шапале
то „осана“ и грмљавина из цупака попра-
тити.

— Ваљан је и узвишен предмет о
коме хоћу да говорим — устаде будалина
Тале са чашом сливнице у руди. — Из
поштовања према томе предмету, молим,
да сваки устане на ноге! —

Сви се дигоше.

— Хвала вам, браћо! — рећи ће
будалина Тале. — На моју се ријеч није
још нико с добре воље дига осим вас, и
за то вам хвала, што сте се потрудили;
сада можете ејести! —

— Вала си прави будалина! — За-
будалити не може нико као ти! — рећи
ће Срђа Злопоглећа еједвајући.

— Златиш ти! — дозодосмо и
остади тебож ијетки, што смо се залуд
дизали, па стаодосмо и ми сиједати.

сам одрекао свега, што око њега живе и
ради.

Некадашњи председник француског
министарства, г. Роблет, написао је год.
1890 у „Gaulois“, да је друштвени преврат
под крајем вијека неизбежан, но тјеша
нас тим, што су преврати основани на
хисторијском закону. Али ми никако не
појмимо, чим је историја углавила закон,
који што преврат, какав спремају свијету
динамитари, та с крајња левница социјали-
стична.

За сваке „огњене“ провале, иза сва-
ког динамитарског акта буди се у неком
дијелу огромне социјалистичне војске она
задања искра бољег човјека чуства,
те се чују из њихових редова просвједи
против оваких подхвата, изведених „на
своју руку“, а мимо социјалистична про-
грама. По чим се елење опћенита узбуђа-
ност, обрете се социјалисти обзирнијег
програма са својом браћом, којима је
програм крв и динамит.

И сада послје лоповитине, намије-
њене заступнику и равнатељу рудника у
Кармоу барону Ренлеу, а крваво довр-
шенз у парижкој улици Bonsenfants, добра
дјеца Калвињак у Кармоу перу своје
руке од динамита, да не буду с њима
убројени у динамитарце г. г. Клеменсо,
Баудин, Малон и други; но ко ће им вје-
ровати, док сав свијет знаде, да су рудари
кармовски читави два мјесеца живјели
највише од отимачине и грабежа? Од
тољаге и сјенире, којом се разбијају жит-
нице и подруми, није далеко до динамита.

Социјалисти кова Бебелова и Лајб-
кнехтова у Њемачкој, Гуесда, свештеника
Гарниера, те госп. Ренлеу у Француској,
Бурнеа у Инглеској — морати ће да
одступе мјесто онима, који ако и не уче-
ствају код динамита, ипак динамитарства
неосуђују, они опет морати ће барем за
које вријеме узмаћи пред динамитарима
и отимачима.

Кад је прије осам дана динамитски
прасак у rue bonts enfants уздрмао живце
читавог свијета, почели су из Париза
накнадно брзојављати великим јевропским
листовима разне пријетње Равашолове
и његових другова; почели су пребри-
јавати енунијације социјалистичких првака
у Италији, Инглеској, Њемачкој и т. д. Ми
у свим тим новинарским шабирцима и
ретроспективним биљешкама не нађосмо
ништа ново: јер смо веома сабрали читали
огромну студију о социјализму, што је у
парижком „Figaro“ већ два мјесеца редом
приошћује знаменити новинар Јил Хурт.
Овај неуморни и веома умни писац сакупио
је толико драгоцјену грађу за познавање
данашњег социјализма и његових тежњама,
да се без ње неће моћи повиеет социјал-
истичног покрета никад савршено проу-
чити ни писати.

Ми ћемо из те обилате грађе тек
некико чињеница овдје изнијети.

Кад би се могло дозволити, да има
данас у свијету здрава социјализма или
боље, ако назовемо овим изразом увјерење,
да данашње социјално стање у Јевропи
није здраво, ако тим изразом означимо
настојање, да се изравна ружан неразмјер
у иметку да се изгледе преогромне опиреке
у ужитку, да не буде крај прегобатих
множина преубогих — тад бисмо могли
рећи, да је социјализам захватио све

— Ја бих да не сиједам — рећи ће
вођа: него с ове столице сви заједно, да
пођемо у војводе Шака Петровића. Знате
ли како нас је оновечери дочекао? — онај
човјек и јунак! Мило ће му бити, да нас
види — у својој кући! —

Вођа не бјеше још ни изговорио, а
ми сви посканали иза трпезе, па оточе за
вођом, преко бијелог Опоншта, право к
намјеснику Никшићког Округа г. војводи
Шаку Петровићу.

Пронашли нову варош, зашли смо у
стару и опазили велику разлику у сравањ-
вању. То нијесу писате ријечи, него дјело
на видјело, да се човјек ујвери: што може
учинити својски рад под озбиљном упра-
вом и заузимањем. Стара варош предста-
вља слику баш старих градова; нова
варош је и план и рад нашега вијека. Док
су тамо сиње и ниске куће, уски и криви
сокаци; овамо су бијели и високи дворови,
а широке и праве улице. Него и стара
варош сваки дан се поправља; имаоници
напрестано руше што је овехчало и неус-
добно, а подижу нова и прикладна здања.
Баните и дионице богато су уродиле ду-
ваном; има га висине сврх чојка. Нигдје
десет крока да крочаш, што није усађено
стабло. Кукуруз се извио и обилио;
саврио већ да га можеш кад драго брати.
Стоје они пусти класови као докољенице,
а о свакојемо би момак могао ојужје
објесити.

— Ево да ви причам! — рећи ће
мали Радојица устављајући се на једној
раскрсници међу њеке долове. — Њех
јучер тамаи на овоме истоме мјесту, кад
њек старца суерете и загради једно момче.
„А благо мене!“ преговориће стари послје
цесави.

— Како ти је то благо? — присту-
ним и унитам.

— Богме велико, пријатељу! Ово је

разреде људског друштва, почевши од највиших до најнижих.

Који дебело мисле, уврстили су на овакој предности међу социјалисте и главу католичке цркве и њу саму и најглавитије конзервативне државнике у Немачкој, Аустро-Угарској и Француској.

Публицист Хурт учинио је и таким људима концесију те је поближе и објелоданио свој разговор са све врсти социјалиста. Но од ових се социјалиста сгражњавало војска правих социјалиста, почевши од начелника Кадинака у Карму до министрата у Роубаиху, индустријалној граду северне Француске, где је за задних избора читаво управа доспјела у руке одлучних социјалистичких радника. Они сипи попријекло одбијају сваку црквену и друштвену претензију те вршак онога, што им сипи фактори нуде, несматрају они нити првим кораком према својим тежњама и сврхам.

Пита ли се, да ли се онаја у правих социјалистичких кругових који успјех с гласовите енциклике Леона III. о стању радника, мора се жалити одговорити, да је толик од прилике колики је ефекат друге изјаве истог велеугодног старца у ових кругових, којим је паметијења т. ј. изјаве одвојено. Успјех јесте пренеизнати, ако не никакав. Тога није тешко протума чити: оваку ејмену треба уготовљена тла, иначе мора да утине по ногама мношине.

Данас је тако тога тла нестало; јер је тобоже културно наше друштво само о том настојало, да старо тло занемари пуно прије, него ли је уготовило друго ново и плодно. Није у огромних друштвених разреда нестало вјерте у други свијет већ и у сваки углед на овоме свијету. За то има јоште мање успјеха са међународног конгреса, што га је у Берлину сазвао немачки цар Вилхелм други, него ли од енциклике Леона XIII.

Поврх тога власти саме социјализма готово подупиру макар и неистинито; јер трије, данаше и дозвољавају анархистичко конгресе, знаду за станове најугледнијих роварах, у којих се праве превратне основе, из којих се издавају наводи и уште, од куда се разнашљу фанатични списи и т. д. Та Јил Хурт има тачну адресу грађанина Бранкуарта у Рубаиху, ровара Мала-тесте у Лондону, а париска полиција по више неједнаких знаде, где се договарају изасланици немачких, талијанских, енгле-ских, белгијских и руских превратниках.

Јил Хурту рекосе сви иначе тобож најмирији социјалистички угледници, да ће до скоро букнути пламен са огњишта, на ком већ давна патра тина; а Ја Вебел, Лајбнехт, Гуседе и Бурис позатајивају задовољства са перспективом у будућност, у којој има нестата једнако царских и краљевских престолоах у монархијах, како прееједничких столицах у републиках.

Јесу ли државце, је ли данашње културно друштво учинило ниш год, што је у противном смјеру барем у далеку размјеру према превратном раду социјализма и комунизма? Учињено је веома мало. Али ваља и признати, да је тежко емпирати и стварати концесије противнику, који неће ни да уговара; који све прима, ал на све одговара: то јест нешто, ал ја хоћу све, па и онда нејамчим, да љу се умироти.

моје дијете, на нешто скривило и погријенило Господареву суду, те га за то осудили и затворили у тамницу. А као што видиш, година — хвала Богу родила нас икада — на Бога ми немах с ким по-купити ову љетину, јер сам никосан од чељеди. Нешто се предомислих, те ја ниши молбеницу Господару, да ми пушти овога сина, докле ми поможе средити овај род, да га не напустим и не просећем. Господар ка: Господар — Бог му дао здравље Њему и Његовој срећи! — ево ми га пуштио, па ми је благо и весеље, е нећу оставити ништа, да ми штета понесе! —

— А кад средиш љетину, мислиш ли опет сина пуштати у тавницу? — запитах га ја.

— Да што?... А ко би се болан изне-вјерио Господару и погазио ону ријеч, коју остави код њега у залогу! — одговори стари.

— Ма Господар има доста послова, па он неће о томе мислити: је си ли ти опет послао сина у тавницу; а и суду можеш одговорити — ако га устрази — да му је Господар опростио тамницу, — примјетим ја.

— Тако ми Бога, брате, и светог Петра! — одговорише стари, — вјеруј ми што љу ти рећи: да их имам девет као девет Југовића, воли би их све девет укупати, него ма с којим од њих Господара преварити! —

— Јесте ли чули, браћо? — рећи ће настављајући пут вођа. Црногорац је човек и у тамници. И под петмама и лисцимама опет он ваља гаји урођену вјерност својој Књази и Господару. Благо земљи, у којој су развијена таква народна чувства! Она може и претрпјети и добити. —

У таквим и сличним разговорима при-спјели смо до куће г. војводе Шака. Кућа му је врло лијепа и весела на широком

Веома добро црта овај положај друштва умни француски публициста у „Фига-ру“. Он каже: „Мислио сам пуно о дужности друштва, да разоружа социјализам; ну признајем, да нијесам у својој убојој памети нашао позитивна одговора, ни какве мисли, ни каква свјетла. Упитих и друге за савјет, ну нагнао сам их у непри-лику, у каквој бијаш и сам. Јер бијаху немоћни, да измисле што практична. Савјет им се кретао око тоспиталах, око благатах за старе дане, око узајамна осигурања за случај обуставе радч (грёве, стрике) за несрећу; око вересије за раднике, за пољодјелце и т. д., риечу око свих ових задатака, што се млате и изпремајују ових задњих четрдесет годинах у академи-јах политичних, социјалних и других“.

Јасније од свих расправах разјасњује ово питање анекдота, којом „Фигаров“ нисац свршава своје разлагање.

„Протумачио сам раднику, каже, своје назоје о том, што би имало друштво да учини за радничтво. Он ће ми напокон: „Јудорија, све сама јудорија! Ја хоћу моје двадесет и четири хиљаде франаках!“ Нијесам га разумио; ал ми други протумачише ствар, да је неки социјалистички лист доказао, да има читаву Француска толико те би, да се благо једнако подијела, запале сваку душу у Француској двадесет и четири хиљаде франаках!“

Социјалистима је шимера читаво је-вропско законодавство, шимера су им све енциклике и теорије; њима је до праксе: да престане властништво, како ће сватко од њих бити властник, где хоће и докле хоће.

Рекосмо, да су се до сада премљативо опирале социјалистичну данаше и анархи-стичну настојању и државе и друштво, те сад закључујемо примјетбом, да данас с нама једнако говоре најугледнији, а иначе либерални листови францезки.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Како да познаш мјесто оданен и узрок због чега ти коњ порамљује?

Ако примјетиш да ти коњ порамљује, па си рад да сазнаш: „из ког мјеста или дијела ноге порамљује“, то треба прво да прегледаш копиту, јер у највише прилика, често од 10 хромих коња, порамљује 8 због повреде копитних дјелова, а друга два због других узрока. Но ако си рад да знаш и узрок који је изазвао порамљивање, онда није довољно само то: „да копиту прегледаш“, већ је потребито да екинеш још и потковицу, па да сваки клинац на по се тачно испиташ. Ако овако узрадиш, неће бити реткост да пронађеш узрок порамљивању коња још при вађењу кли-ница и скидању потковице. Не примјетиш ли при свем том баш ништа сумњивог, онда прегледај и то: да се коњ случајно није загазио, да није одијенио парче коже или копите, да се није какви камчиак завукао између потковице и табана, или да нијесу можда копита и табан много сасјечени, да није рожна маса одвећ сува, крта или испрекала, да није жабица трула или повријеђена и да ли је копита испра-вилна или болешљива; по том прегледај

својини и просторији код Војнога Стана. Господин војвода бјеше на прозору, па кад нас опазе, осмехну се и поће нам у сусрет. Сукобисмо се у широком ходнику, руковао се редом са свакојим, па нас уведе у дивно намјештену собу од примања. Дувана и пренечене сливовице бјеше изобила.

— Војвода Шако! — наздравише вођа Томаш узимајући прву чапу — Омладина Цетинска видјела је и на дјелу, као што је чула на ријечи, да си се свој-ски заузео околно унапређење ове јуначке чојке наше крајине и да си је — у здравље Господарево — колико ти је вријеме допустило баш лијепо унапредио и попра-вио. Дај Боже, да ми брзо видимо и „онамо“ нама за брда она“ где унапређујеш и поправљаш по вољи и милости Господар-евој и ону нашу прежељену крајину, која нам се ваља призре, а име јој је Призрен!

— Живио! — протресе собу и сву кућу, а одједи пјесме „онамо“ нама“ раз-лијегаху се широким подем чак до ва-роши.

На то ће г. војвода Шако у кратко одаздравити:

— Црна је Гора свакоје добро доче-кала са Цетинја испод Орлова Крша. Ви сте отуда, омладина цетинска. Дате ли примјера са оне висине озбиљној мисли и раду, и ми ћемо се сви други на вас угле-дати, на онда да видите што могу људи и јунаци! У то име кличем: живјеља омла-дина цетинска! —

Понисмо и по другу, па се захвали-смо и поздрависмо.

На повратку, ко још не бјеше јучер видио школу и болницу, сврнуо је, да их види уснут овом приликом. Школа није била још отпочела свој рад и за то смо само с поља могли видјети лијепо и про-страни стан са широком бантом; а у

потковицу, да није одвећ дугачка, кратка, узана, неравна, танка, дебела и да ли належа на копиту свуда подједнако, па пошто све то учиниш и не нађеш баш ништа што би ти дало повода да посумњаш, да је узрок у копиту, онда узми испитујућа клијешта на њима полако притежи и дупкај копиту — не само по рожном табану већ и по цијелом рожном дувару. При овом дупкању и притезању копите, ваља нарочито да пазим на то: да ли коњ не трза ногу, што је знак да га то мјесто боли, и при свем том треба да вјерујеш само твојим очима, а не што би ти налбантин или ко други рекао. По том опипај копиту руком са своју страна да није толико на обично, што је знак заша-лења, узми за тим нож за сијечење копита на сасједи неколико листића од љускавог рожног табана онде, где се углови његови спајају са рожном нетом и жабицом и види: да подковица није што год нажуљила табан, што ћеш познати по модно-црвеним биљегама а и по самом трзању ноге, кад испитијеш клијештима на том мјесту при-тиснеш. Пошто си прегледао копиту и увјерио си се, да је копита потпуно здрава, онда полако опипај и прегледај нето тако и: кичицу, зглобове, тетиве, кољено, плећа, скокоче бутину и кад све тако учиниш више је по извјесно, да ћеш пронаћи и мјесто и узрок због чега ти је коњ оромио.

Посље овога треба коња да зауздаш и да га данш коме да га поведе, прво у ходу, па за тим и у касу. При покретању коња ваља нарочито да мотриш на то: „како коњ ноге покреће т. ј. подиже их и спушта“, па ако примјетиш, да коњ ногу планљиво спушта и у почетку кретања више порамљује но доцније, онда можеш за сигурно да рачунаш, да коњ порамљује из копите; по том га потјерај и у касу и оно, што нијеси могао да примјетиш у ходу, примјетићеш извјесно у касу.

Чувај се добро да не пометиш, те да здраву ногу држиш за болесну, што ћеш познати по томе, што коњ обично цијелу своју тежину тијела ослања на здраву ногу, а болесну чува и одаже је — обично прави њоме краће кораке и укрћено је унапријед пружа. („Тежак“)

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Нове књиге.) Примили смо шле-деће нове књиге на приказ:

О условима успјеха. Писма епископ-трговачкој омладини од Чед. Мијатовића. Прештампано из „Трговинског Гласника“. Друго и поправљено издање. Биоград, 1892. На осмини 226 страница. Цијена 1.50 динара.

Ми ову златну књижицу најтоплије препоручамо.

Dalmacija, iz djela Austro-Ugarska monarhija opisana i ilustrovana. Превод с њемачког. Свеака 6.

У овој се свесци говори о народном животу.

Српска баштина у старијим турским законима. Биљешке Стојана Новаковића. На по се штампано из Правника“. Биоград, 1892. Цијена 0.50 динара.

болници братски нас је предусрио и доче-као ревно доктор, госп. Стево Огњеновић. Болница Никшићка нема стиди на управом, ни удобносту, ни снабђењем, од које му драго друге у земљи.

Дружина се причекала код Живка Видакова Ђукановића, командира. Његова је кућа у старој вароши, а још од старог кроја. Како је Живков син, Марко, сврше-ни парнички инжињер, то ће се један из дружине напалити:

— А Марко, брате, изводиш планове за дворове и палаче и градиш некаква здања и чудовишта, а ево нијеси још ни ову своју поправио! —

— Да Ђукановића пошл смо код госп. Ђузе Вукотића. Ту је вођа Томаш пред-ставио домаћина, јер г. Ђуза не бјеше код куће. Пошто смо се лијепо повеселили, изашли смо и свакоји од дружине записао своје име на вратницама од Ђузине куће. Рекосмо тада: нека ми ово буду карте посјетнице Цетинске омладине. Код управ-итеља Ђеловића провели смо дебели комад пјевајући и наздрављајући. Чо-стети старац сам нас је служио стојећи а гологлав: каоом, дуваном, ракијом и раз-ним закускама.

Подно бјеше превалило када смо се окупили на ручак код брата Милије. Уз добру чорбу и говедину, имали смо и печене јагњетине. Подмирисмо се баш како ваља и требају; па отоше сви у кола на Борске главнице под Озриниће, да гледамо трку, која је тога дана била приређена.

Његово Височанство Господар са свијема члановима Свијетлога Двора и многобројном својом свитом присуствовао је тој дивној јуначкој забави.

На једној од повних Бореких гла-вица била је сјеница за Свијетли Двор; паоколо се бјеше поредао неизбројни на-род: а тркалиште начињено испред гла-

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Ч е т и н е, 13 новембра.

(На Аранђелов-дан) Њихова Ви-сочанства Књаз и Књагинја изволила су бити на објед код г. Марка Пе-трова Вукотића, који тај дан слави своје крсно име. По обједу су Њихова Височанства изволила поћи честитати крсно име г. Војводи Гавру Вукотићу, код кога су били на објед Њихове Свје-тлости Престолонашљедник Књаз Да-нило и Књаз Петар Карађорђевић. У вечер на вечеру код г. Војводе Гавра изволиле су бити Њихове Свјетлости Књагиница Олга Данилова и Књаги-њице Јелена и Ана.

(Личне вијести.) Приспио је из Париза гроф Амло, досадашњи мпи-стар-ресидент француске републике при Двору Његовог Височанства, да се опрости.

(Вријеме.) На Аранђелов-дан било је учинило рђаво вријеме, али је велика грмљави исте ноћи све рашчистила, те слиједе дани ведрли али студени.

(Исправак.) У потоњем броју на-шег листа у „књижевној вијести“ поткрала се штампарска погрешка, која кваре смисао, а коју нијесмо у свијема истисцима могли исправити. На мјесто ријечи „пристају“ треба да стоји „пре-стаје“ — што молимо наше читаоце да сами исправе, гдје треба.

РАЗЛИЧИТО.

(Писмо г. Чед. Мијатовића уред-ништву „Јавора“) Кад се оно 6 октобра о. г. навршило 50 година од рођења нашег личног књижевника г. Чед. Мијатовића, дошло је „Јавор“ слику тога нашег зна-менитог сународника, а новосадски пошто-вачи његови поздравиле му тај дан теле-графским путем. Г. Мијатовић се одазвао уредништву „Јавора“ и поздравима из Новог Сада овим писмом из Лондона:

Поштовани Господине Огњановићу, Ви добри људи у Новоме Саду хоћете просто да ме угушите вашом великом љубавношћу! „Орао“ на „Браник“ на „Ја-вор“! Док сам у дипломатској каријери служио, често ми се ласкало, да нијесам без окретности и да умијем да се нађем; али ево сад видим да су оно била празна ласкања, јер се налазим у забуди како да се нама свима у Новоме Саду захвалим! Вјерујте ми, да је мој педесети дан рође-ња освојио било осјећање туге и поети-чености при погледу на факат да ми се навршило пола вијека, и на факат како је односно мало користи наш народ од моје службе видио! Пред вече тога дана добио прву честитку из Новог Сада. Као зра-сунчани растомила је она лед око срца мога; заопјила ме утјехом и окријепила новом надом. Истина, све то што ви у Новом Саду, а пред народом српским,

вице тако, да је сваки могао лијепо видјети.

Трка је било пет. Највиша разлика у претијецу била је по готову за коњску главу. Пет јавиша, коња добитника, одређени су за понадељник 28, да се утрче сви заједно и да се види: који ће изнијети ногу и бити одијењен за најбржега. Било је и приватних оклада између нас. Господин савјетник сваки пут је изгу-био, ма да се метицао познаваоцем коња. Де шуко и де абапо — рећи ће, кад изгуби и посљедњу трку: — а ево да се кладимо и да играмо у пестјеје ја бих слојенога носа пошао са Борскијех главица! —

У повраћање милина бјеше погледали испод Озринића: пуно ому раван хатлије и коњаника; а пред њима Његово Висо-чанство Књаз и Господар на високом и бијесном белану. Стоји тутан од копита, а грмљавина од шестопука; замагало се поље од прашице и од хапе, а кроз магла сјају се токе на плећима, а бљецкају хорде о бедрима, — рекао би: све живе муње сијевају.

Ма да смо касно вечерали код брата Милије, опет смо раније легли него својо, да се боље одморимо и припремимо за сјутрашњу јеку. Једино што је господин савјетник био остао са мудријем господи ном при чашу разговора; али кад му је овај неколико пута поновио ријечи м о р а л н о, м а т е р и ј а л н о, и н т е л е к т у а л н о, господин савјетник изашао је из стрљења, па устао и рекао:

— Де шуко и де абапо — код тебе су све некакви мурални, материјали и те-лад!... Добра ноћ! —

И би свјетлост и би мрак. Дан пети.

(Наставиће се.)

учиниште, повисило је и моју свјест о овоме што народу нашем дугујем. Показали сте ми нове мете, и ставили на видик више циљеве; али сте ме и љубављу вапом окријепили, а скромношћу својом и охрабрили! Сад поред свијести о дужности својој према народу носим за свагда у срцу и жељу: да радом својим оправдам оно пријатељство, којим сте ме ви Ново сањани тако топло обасјали.

Захваљујући и лично вама на почасту коју сте ми у „Јавору“ учинили, молим вас да вјерујете у искреност пријатељских осјећања с којима остајем, ваш некадашњи, а ако Бог да и будући сурадник

Чеда Мијатовић.

(Железнице у Грчкој.) У 1891 ој години учињен је у Грчкој, у погледу грађења железница приличан успјех. Послови на прузи Мили-Каламата, дугој 181 километар, које је обављено једино белгиско предузеће по концесији, прешли су у руке целопољског удружења. Око 100 километара већ је довршено, а на име: пруга Мили-Триполица 59 километара и пруга Каламата-Баволиса, са споредном пругом до Нисе 45 километара. Цијела траса ако буде готова у идућој години; терен је врло незгодан; али ће то да буде врло важна пруга за грчку трговину, нарочито унутрашњу. — Услијед богате жетве хране и сува грозђа, као и поводом великог путничког саобраћаја, имало су грчке железнице, у 1891 ој години врло добре приходе. Приход најважнијег железничког друштва „Compagnie des chemins de Fer“: Пире — Атина — Пелопонезија, износи је 3.805.222 драхама (динара), што износи 9.103 драхме на 1 километар, према 8.255 драхама у претходној години. — Километражни приход порастао је, од 1886—1891-е године, од 6.641 на 9.105 драхама, докле су међу тим расходи, у том истом времену остали од 5.528 на 4.865 драхама. — За пренос разноврсне робе железницом добијено је 763.369 драхама за 95.835.905 килограма у 1891-ој години. Од путничког саобраћаја пало је у име прихода, исте године, 3.023.922 драхме за 118.947 путника. Пруга: Атина — Фалеронпиреј, која није дужа од 10 километара, имала је годишњег прихода 1.162.912 драхама.

(Родољуб.) „Банафини“ доноси: Г. Васо Петричевић, трговац и подначелник града Љубљане, родом из Коренице, отишао је још прије 40 година из свог родног мјеста у Љубљану, главни град словеначки. Тамо је поштомним трудом стекао себи лијепу угледа и знатна иметка, па је сад наурио, да у свом родном мјесту, Кореници, сагради православну цркву. Још је Кореничанима обећао, да ће им за читаоницу подићи Српски Дом у вриједности од 6000 еор. Осим тога сјећао се је овај велики добротвор и до сада Срба у Кореници. Слава му!

(Оне Хрвати.) Биоградеви „Трг. Вјесник“ пише: Без да се уопштимо у дубље резонавање о користи ђубрења било љива, било винограда, може се казати, да нема рационалне пољопривреде без правог ђубрења. Од свих врста најкорисније је оно ђубре, које садржи фосфорске киселине, а то је оно што се вјештачки производи из кости. Ми још нијесмо досјели од нашег партијског трвења ни до тога да и обилним ђубретом хранимо наше љиве и винограде, бар не код већине а свој јављају из Загребца, да се је тамо већ образовала конзорција, која је намјерена да преређује ђубра из кости, које су до сад у знатној мјери извозене из земље. Ова врста вјештачког или фабрикованог ђубрета особито је добра за винограде. Само предузеће реализоваће се још ове зиме. —

(Аустријски буџет.) Министар Др. Стајбах поднио је на првом састанку Рајхсрата буџет за идућу годину, и по њему видимо да је продајни већи приход у идућој години за 24.737.241 ерт. према овој години; а расход је већи за 23.617.959 ерт. Укупне су потребе за 1893 годину 608.684.794 ерт. а прихода 609.572.085 ерт., те према томе сувишак у 887.291, док је суштит био у прошлој години 1.119.282 ерт. — За наше читаоце биће занимљиво да дознаду распоред буџета расхода у Аустрији, и за то га доносимо овдје у вратком изводу. Тако се тамо рачуна:

Царева цивилна листа	4.650.000 ерт.
Кабинет царев	72.730 "
Парламенат	839.438 "
Министарски савјет	1.095.529 "
Заједнички издаци министарства	107.396.774 "
Министарство унутрашњих послова	21.061.453 "
Минист. земаљ. одбране	19.025.755 "
" просвјете и наставе	24.042.060 "
" финансија	91.857.430 "
" трговине	117.641.438 "
" привреде	15.928.871 "
" правде	21.803.542 "
Главна контрола	174.000 "
Пензије	18.435.250 "

Субвенције и дотације	11.927.850 "
Државни дуг	151.695.074 "
Управа држ. дугова	1.015.697 "

(Петенкофер о колери.) Чувени монаховски хигиеник, проф. Мак Петенкофер, најјешћи је противник берлинског професору Роберту Коху, који је прије неколико година открио познате *Komabacille* и утврдио, да су они узроци и носиоци колере. Прошле недијеље држао је Петенкофер у монаховском лијечничком друштву предавање о колери. Да докаже, да није истина Кохова тврдња, да су споменути *Komabacilli* сами а нити претежито носиоци отрова, прогутао је Петенкофер 7 октобра т. год. пред свједоцима јаку биуилозну културу с милијардама свјежих, из Хамбурга донесених *Komabacilla*, пошто је још прије неутрализовао жељудачну киселину, која убија бактерије. Он није ни промијенио хране, већ је јео свјеже воће и салату, пио млијеско и пиво и живио као обично. И његов ученик, бактериолог др. Емерих из Монакова учинио је то исто 17 октобра, а да искуша ствар и с те стране, починио је тежких дијететичких погрешака. Код обојице, код Петенкофера мање, код Емериха жешће, појавио се пролијев — и никакви други симптоми. Оба су професора остала без грознице и нити за својим послом, а тајни савјетник, проф. Зиесмен посвједочио је, да њихов пролијев није био нимало сличан азијатској или домаћој колери. Одатле закључује Петенкофер, да *Komabacilli* непроизрокује колере, ако и проузрокује пролив. Но он додаје, да би ваљда експеримент у Хамбургу био другачији, пошто је онда колери била у прилог временита и мјесна дислокација. Он држи, да је нарочито усмраћена вода из Лабе и иде напак проузроковала понаст. Тло хамбуршко подинуло је инфидицирано смрадом, а сухо лето проузроковало је, да су се у сухој земљи могли развити из Француске и Русије унесени колерни заметци. Сада је колера понустила, но Петенкофер се боји, да ће, буде ли, лето опет сухо, колера на ново харати. Петенкофер закључио је своје предавање овако: „Јов на *Komabacille*, колерне бареке, изолирање, дезинфекције, забране увоза и извоза, и куарантине не могу запријечити уноса и развитка колере. Очистите земљиште, на ком живите, па сте убили колеру, тифус и разне ине понастне болести. Сав новац, који се данас троши у горепоменуто сврхе, избачен је кроз прозор, јер се практичне посеедице трошка не могу доказати. Тим би се новцем јавно здравство дало много боље подићи, јер то ваља знати, да се никада неће моћи људски промет створити неприступним разним галивицама.“ (Н. Н.)

(Најновија Манлишперова пушка.) Ванредно занимива вијест долази нам преко Лондона. Дописник Рајтера бироа у Лондону, капетан Ренд, разговарао је недавно у Бечу с познатим пижиром Фердинандом Манлишером, који је конструирао познату пушку, уведену у аустр. војску. Манлишер је том згодом пред Рендом правео покусо с новом пушком, која у једној минути опали 120 пута. Ренд пише о том: „У војничким круговима дознало се је, да је г. Манлишер изумио нову пушку, која још страховитије дјелује од оне, која је сада у употреби код аустро-угарске војске. Но према су разни војни аташеји страних држава тражили код изумитеља дозволу, да смију присуствовати попунајма с том пушком, извео је он покушаје само пред члановима бечког техничко-административног војног одбора, који је о том поднио ратном министарству сјајно извјешће. Ја сам посјетио ових дана г. Манлишера у његовој радионици, те сам се том згодом увјерно о врлонов те нове пушке. Пушка сама нешто је краћа од обичне пушке, дуга је 40 инчл. палица или 1 1/3 метра. Она није тежа од оне, која је сада у употреби. Цијев је извршена на 65 млт., те носе кулгу на 2700 мет., а с нормалним наставком 500 мет. Механизам састоји се од пет главних дјелова. Први је цијев с набојним крају и кутијом за набоје, други је дохватник патрона, који их појединце преноси у набојнице, трећи дио је затвор, на овом мјесту промицав и аутоматски. Четврти дио јест магазински, а пети механизам за опаливање, који је тако уређен, да допушта непрекидно пуцање. У творници самој није било мјеста за покушај, с тога смо поили у оближње мјесто с наелима, гдје смо пуцали на даљину од 1700 метара у врше науучене пијеском. Манлишер је пуцао први, да ме упозна с методом поступка. Метода набијања иста је као и код правашње Манлишперове пушке. Лаган притисак на кокошти и пет хитаца слиједи један за другим а да не треба за твор повући. Ја сам сам са сахатом у руци констатовао, да је ових пет хитаца слиједило у једној секунди. Цијела операција набијања и пуцања нетреба више времена од по секунде. Манлишер увјерава да се за сада неможе ни помислити на то, да се војека овом пушком оборуза, јер би помогуће било за момчад примосити толики број

фишека. Момак, који носи уза се 140 фишека, испуцао би их у узрујаности борбе најдаље за двије минуте, а тада остао готово голорук. Но на лађама, гдје може уза се имати силу божиу фишека, непостоји ова погубел, па би се нова пушка могла употребити на ратним лађама, с којих би се на непријатеља само сипала киша од танади.“

„Н. Н.“

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА“.

ПАРИЗ, 8 новембра. — У камари је Лубет ставио питање повјерења при гласовању преског закона, и камара је прешла на дискусију закона са 329 против 228 гласова.

БУДАПЕШТ, 8 новембра. — Нови кабинет је узео у програм увађање облигаторног грађанског брака.

ПОТСДАМ, 8 новембра. — Цар је са Великијем Књазом Владимиром попао у лов у Гехерде.

ПЕТРОГРАД, 9 новембра. — Говори се да ће Велики Књаз Михајил старији, ушледе његове жеље, бити замјењен на пресједништво државног савјета Великијем Књазом Нашледником; Побједоношчев да ће бити наменован потпресједником, а на његово мјесто да ће доћи Филипов.

БЕРЛИН, 10 новембра. — Ђенерал Вердер замјениће посланика Швајница у Петрограду.

ПАРИЗ, 10 новембра. — При расправи интерпелације о Панами, камара је одлучила да именује једну парламентарну комисију.

Из Портоново долази вијест, да су француске трупе ушле у Абомеј без битке. Беханзин је побјегао.

БЕРЛИН, 11 новембра. — При отварању сабора Цар је у престолном говору рекао да му лежи на срце уздржење мира као и његовијем савезницима. Узда се да Њемачка неће бити узнемирена у њезиној жељи мирољубивој да оствари своје економске идеалне интересе.

БУКУРЕШТ, 11 новембра. — Александар Катарџи наименован је за посланика у Петрограду.

БЕРЛИН, 12 новембра. — Каприви је поднио војнички закон као неопходно потребит.

РИМ, 12 новембра. — Краљ је отворио парламенат говором, у ком је истакао саучешће свијех држава у ђеновској свечаности, што је доказ пријатељскијех односа са њима. Влада италијанска са савезницима раде да уклоне сваки узрок неспоразуму.

ПЕТРОГРАД, 12 новембра. — „Вержовија Вједомости“ изјављују се врло симпатично о наименовању ђенерала Вердера за посланика ђемачког у Петрограду.

РИМ, 13 новембра. — Занардели је изабран за пресједника камаре, Вила, Бафели, Муси за потпресједнике, министеријални кандидати; за четвртога између два опозиционала биће ужи избор.

АТИНА, 13 новембра. — Камара је изабрала владиноца Бодори за пресједника. Делијангети су се уздржали од гласовања.

ПАРИЗ, 13 новембра. — У наменој комисији изабран је Брисон за пресједника. Доде је потврдио брзојавно да је заузео Абомеј.

Одговор администрације.

Господину Шипру Сраентићу. Такома Вашингтон. — По вашој жељи шаљемо вам наш лист. Сјетите се нашег обећања.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Ових дана добили смо обилату количину најизврснијег сјемена свилених бубица, од високопречасног госп. Лазара Ерцеговића протопрезвитера которског, управитеља свиларске постоје у Котору, са жељом ародаваца, да се исто подијели у оним племенима Црно Горе, ће се може овај врло корисни производ његовати и расиљавати; за које племенито и брачно родољубље госп. Ерцеговићу у име свију најердачније благодаримо.

Цетинје, 12 новембра 1892.

Филип Радичевић.

Секретар Митрополије.

ОБЈАВА.

Пароброд друштва Унгаро-Хрватског, привремено док трају карантине, промијенио је свој распоред — како сљеђује:

Свако 15 дана долази преко Котора у Барску-Луку понеђелником у 10 сати прије подне.

Исти дан сврће под Оцињ, па из Оциња иде управо пут Бари (Италија). Из Бари дође управо у Котор у сриједу у јутро.

Крпа у црногорским лукама за Бари животињу.

Оволико ради знања трговцима, који би шћели крцати стоку за Италију.

Цетинје, 10 новембра 1892.

Број 908.

Из канцеларије

Књ. ЦРН. ПОМОРСКЕ УПРАВЕ.

Број 804.

ОГЛАС.

Овијем се даје на знање, да се сва државна добра, што се налазе у Никшићу, као: куће, млини, земље, банте и 200 рата земље у Сливљу износе на јавну продају.

Никшић, 5 новембра 1892.

УПРАВА ВАРОШКА.

ОБЈАВА.

Број 911.

Даје се на знање свијема онијема који при себи имају акција — (у оригиналу) — **Цетинске Гостионице**, да их најдаље до 1-вога јануара 1893 године поднесу, сами — или преко својијех пуномоћника — потписатоме Министарству, које ће им главницу одмах исплатити.

Цетинје, 16 Октобра 1892.

Министарство Финанције.

ОГЛАС.

GRANDS MAGASINS DU
Printemps

NOUVEAUTÉS

Envoi gratis et franco

du catalogue général illustré, renfermant toutes les modes nouvelles pour la SAISON d'HIVER, sur demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Ce
PARIS

Sont également envoyés franco, les échantillons de tous les tissus composant nos immenses assortiments, mais bien spécifier les genres et prix. Tous les renseignements nécessaires à la bonne exécution des commandes, ainsi que les conditions d'expédition sont indiqués dans le catalogue. Envoi franco de port jusqu'à destination de toute commande de 50 francs payée par avance, pouvant être expédiée en un colis postal.